

РЕШЕНИЕ

№ 1491

гр. София, 06.12.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 1-ВИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на трети ноември през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Елизабет Петрова

Членове: Катерина Рачева
Мария Райкинска

като разгледа докладваното от Катерина Рачева Въззивно гражданско дело № 20221000502187 по описа за 2022 година

при участието на секретар Росица Йорданова, за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 258 и сл. от ГПК. със свое решение 1244 от 27.05.2022 г. по гр.д. 14516/2021 г. Софийски градски съд, Първо ГО 10 състав:

ОСЪЖДА Р. А. Ч., ЕГН:*****, да заплати на "ИНТЕРНЕТЪНЪЛ АСЕТ БАНК" АД, ЕИК: 000694329, както следва: на основание чл.203, ал. 2 КТ, вр. чл.45 ЗЗД, сумата от 155529,48 лв., представляваща обезщетение за имуществени вреди от неразрешени платежни операции в периода 16.08.2017 г. – 05.09.2018 г., извършени при умишлено неизпълнение на вменените с трудов договор задължения, за които ищецът е осъден да възстанови на титуляра на сметката съгласно решение № 1313/17.07.2019 г. на СГС по т.д. № 2479/2018 г. решение 1235/15.06.2020 на САС по т.д. № 895/2020 г., заедно със законната лихва върху главницата, както следва: за сумата от 16268,77 лв., считано от 27.05.2020 г. до окончателното плащане и за сумата от 139260,71 лв., считано от 22.01.2021 г.

Производството пред настоящата инстанция е образувано по въззивна жалба от ответника в първоинстанционното производство чрез адв. В. с оплаквания за неправилност и необоснованост. Отправено е искане за разпит на двама свидетели с посочени имена и адрес за призоваване.

Постъпил е отговор от "ИНТЕРНЕТЪНЪЛ АСЕТ БАНК" АД, в който се твърди неоснователност на жалбата и се възразява срещу доказателственото искане.

По повод искането за разпит на двамата свидетели въззивният съд е изложил следното. Искането е направено още в отговора на исковата молба и последователно поддържано в уточняващи молби и в с.з. от 27.04.2022 г. В това съдебно заседание, като е взел предвид, че обстоятелството относно подписването на контролен лист в края на всеки работен ден не е спорно между страните в процеса, е оставил без уважение искането на ответника за допускане на свидетели и писмени доказателства за установяване на обстоятелството относно подписването на такъв контролен лист. С отговора на исковата молба и с въззивната жалба се посочва, че обстоятелствата, които ще се установяват със свидетелските

показания, са следните: относно това как, от колко и от кои служители на банката в исковия период от време са извършвани действия по обслужването на клиенти на банката при извършването на банковите платежни операции на каса по процесиите 37 (тридесет и седем) броя нареждания - разписки, тяхното осчетоводяване, същинското плащане на суми на каса, осъществяване на контрол на съответните дневни банкови операции, както и след предявяване на тези документи на свидетелите, те да посочат в какво се изразява упражняване на контрол върху дневните операции, а също така има ли техни подписи в съответните дневни листи или по някои от тях. Като е преценил, че тези обстоятелства не съвпадат изцяло с отделеното за безспорно, съдът е приел искането за допустимо и основателно в частта, по която няма отделяне за безспорно от съда.

В съдебно заседание от 03.11.2022 г. са разпитани свидетелите Ж. Д. Д. - директор на клона на "ИНТЕРНЕТЪНЪЛ АСЕТ БАНК" АД в гр. Смолян и С. С. И. - главен експерт бек офис в "ИНТЕРНЕТЪНЪЛ АСЕТ БАНК" АД, клон Смолян относно това как, от колко и от кои служители на банката в периода 16.08.2017 г. – 05.09.2018 г. са извършвани действия по обслужването на клиенти на банката при извършването на банковите платежни операции на каса по 37 (тридесет и седем) броя нареждания, свързани с ЕТ М. К. - разписки, тяхното осчетоводяване, същинското плащане на суми на каса, осъществяване на контрол на съответните дневни банкови операции.

В съдебно заседание процесуалните представители на страните, а ответникът по жалбата чрез юрк. К. и в писмена защита, поддържат изложеното в жалбата, съответно в отговора на жалбата. Адв. В. твърди, че СГС е приел за установено обстоятелство въз основа на влязлото в сила решение между банката и ЕТ М. К., което в решението не е установено. Поддържа, че броят на допуснатите нарушения сам по себе си, без наличието на каквито и да било други доказателства, не може да обоснове убедително, че става въпрос за умишъл в действията на ответницата. Твърди още, че тъй като ответницата е изпълнявала задължение по трудов договор, не може да причини деликт, тъй като двете са несъвместимо едно с друго. Юрк. К. посочва в защитата си, че безспорно е доказано и пред двете инстанции, че чрез бездействието си, изразяващо се в неизпълнение на дължимото се поведение като служител на банката многократно и системно не е извършвала надлежна идентификация на явилото се да се разпорежи със суми от сметката на ЕТ М. К. лице, включително и докато е заемала длъжността главен експерт бекофис, с което е увредила банката със сумата на всички допуснати неразрешени транзакции.

При извършената служебна проверка на основание чл.269 от ГПК, съдът намира, че обжалваният съдебен акт е постановен от законен състав на родово компетентния съд, в изискуемата от закона форма, по допустим иск, предявен от и срещу процесуално легитимирани страни, поради което е валиден и допустим.

ИНТЕРНЕТЪНЪЛ АСЕТ БАНК АД е предявило срещу Р. А. Ч. искове за заплащане на 155529,48 лв., представляващи обезщетение за имуществени вреди от неразрешени платежни операции, причинени от ответницата в периода 07.03.2017 - 05.09.2018 г. при умишлено неизпълнение на вменените ѝ с трудов договор задължения, от които: 16268,77 лв. - възстановена на титуляря на сметката съгласно решение № 1313/17.07.2019 г. на СГС по т.д. № 2479/2018 г. и 139260,71 лв. - възстановена сума съгласно решение 1235/15.06.2020 г. на САС по т.д. № 895/2020 г. Претендира законната лихва върху сумата от 16268,77 лв. от 27.05.2020 г. и върху сумата от 139260,71 лв. от 22.01.2021 г., както и разноските по делото. С молба от 15.04.2022 г. в изпълнение на указанията на съда от 01.03.2022 г. ищецът твърди, че съзнателното неизпълнение на трудовите задължения, от които произтича вредата за банката работодател, се състои в действията и бездействията, които е извършила преди осчетоводяване на всяка една от 37-те платежни операции – надлежна идентификация на клиента, проверката на факти и изготвяне на документи, необходими за надлежното осчетоводяване.

Искът е с правно основание чл.203, ал. 2 КТ, предложение първо – вреда, причинена умишлено при или по повод изпълнението на трудовите задължения.

Ответницата оспорва иска, като твърди, че не е увредила умишлено работодателя си, както

и че вредите за банката произтичат от нейни действия. В изпълнение на предоставената от СГС възможност съгласно разпореждане от 16.03.2022 г. да посочи оспорва ли тя лично със своя подпис да е осчетоводила процесните платежни операции (независимо от участието на друг контролиращ служител), както и да посочи проверила ли е самоличността на наредителя или пълномощното на лицето (в случай, че не титулярят на сметката е извършвал нарежданията) преди да осчетоводи същите ответницата е заявила с молба от 26.04.2022 г., че не оспорва, че лично със своя подпис е осчетоводила процесните платежни операции независимо от друг контролиращ служител и че е проверявала самоличността на наредителя или пълномощното на лицето, ако не титулярят е извършвал нарежданията, преди да ги осчетоводи. Твърди, че всяка банкова операция се извършва от няколко служители на банката, в случая - от осчетоводяващия операцията служител, от касиера, изплащащ парите и в края на деня - от подписващите контролните листи. Твърди, че нейната имуществена отговорност е ограничена по обхват и размер и следва да бъде реализирана по реда и в размера, предвидени в КТ, например чл. 206, чл. 207 ал.1 т.1 КТ, тъй като става дума за небрежни действия на нея като служител при изпълнение на трудови функции. Оспорва, че възстановяването на сумите по влезлите в сила осъдителни съдебни решения срещу банката са основание за търсене на регресна отговорност.

Пред въззивната инстанция не е спорно приетото от СГС, че въз основа на трудов договор № 4/07.04.1993 и допълнителни споразумения към него между ищеца и ответницата е съществувало трудово правоотношение, по силата на което от 24.04.2015 г. ответницата е заемала в клон на банката в гр. Смолян длъжността "главен експерт фронт офис", а от 07.02.2018 е преназначена на длъжността "главен експерт бек офис" в същия клон. В кръга на службата си, същата се е запознала и се е задължила да изпълнява всички вътрешни правила, процедури и указания на банката, свързани с осчетоводяване на различните банкови операции (съгласно т. 5, съответно - т.3 от раздел „Дейности, задължения и отговорности“ на длъжностните характеристики за длъжност 2 „главен експерт фронт офис“ и „главен експерт бек офис“, подписани от ищцата съответно на 27.04.2015 г. и 07.02.2018 г.). От представената процедура за идентификация и проверка на идентификационните данни на юридически и физически лица, че при изпълнение на длъжността си банковите служители следва да идентифицират юридическите лица, включително едноличните търговци, чрез разпечатване от Търговския регистър на удостоверение за актуално състояние, установяване на законните представители, оригинален акт за оправомощаване, когато юридическото лице не се представлява от законните си представители и оригинал на документа за самоличност на лицето.

С решение № 1313/17.07.2019 г. на СГС по т.д. №2479/2018 г. (относно частта, в която е потвърдено) и решение 1235/15.06.2020 на САС по т.д. №895/2020 г., че за периода 07.03.2017 г. – 05.09.2018 г. от сметката на ЕТ „М. К.“ са изтеглени общо 142000 лв., като подписите в посочените нареждания, положени от името на М. К., в качеството му на ЕТ „М. К.“, не са изпълнени от него. С цитираните две решения съдът е приел, че процесните 37 платежни нареждания за теглене в брой на суми представляват неразрешени платежни операции по платежна сметка на ЕТ „М. К.“ съобразно дефиницията на чл. 51 ЗПУПС/отм./, респ. чл. 70 ЗПУПС, доколкото не са наредени от ползвателя на платежните услуги или оправомощено от него лице, и за изпълнението им не е дадено съгласие от ползвателя. Основателен е доводът на процесуалния представител на жалбоподателката, че с решението по ЗПУПС съдът не е приел, че тя е съставила нарежданията-разписки и това посочване в обжалваното сега решение е неправилно.

Не е спорно, че ответницата е осчетоводила 37-те платежни операции, че операциите са неразрешени, тъй като нарежданията са подписани не от титуляря на сметката, че банката е осъдена да възстанови стойността им на ЕТ М. К. и че тя е изпълнила решенията на СГС и САС за сумите, за които е била осъдена. Спорно е налице ли е умишъл на ответницата за причинената на ищеца, неин бивш работодател, вреда.

От изслушаните пред настоящата инстанция се установява следният процес, който дефакто се осъществява, когато клиент посети банковия клон с искане за теглена на пари: той отива

при експерт фронт-офиса, където му се изисква лична карта за идентификация. Тази лична карта се проверява за автентичност, първо с бележите на самата лична карта, след това в сайта на МВР. Ако клиентът е представител на юридическо лице, се прави проверка и в ТР, дали лицето все още е управител на дадената фирма. След тези проверки, служителят, който обслужва клиента, пристъпва към осчетоводяване на операцията. Ако операцията например е теглене, той пуска нареждане-разписка и дава този документ за подпис от клиента. Клиентът го подписва, служителят също, и с този документ клиентът отива за изплащане на сумата на каса. На каса, касиерът проверява документа, че е оформен, подписан по реквизити, изплаща сумата, и с това операцията приключва. Функцията на касиера е да провери дали документът е оформен с реквизити, самото лице се проверява от експерта, който е поел и е направил първоначалната идентификация. Според св. Ж. Д. касиерът не проверява самоличността на носещия нареждането разписка. Според свидетеля С. И. касиерът може, но не е длъжен да провери документ за самоличност при изплащане на парите.

Съгласно Правилата за касовата дейност (л.59 и сл. и л.71 и сл.) получаването и изплащането на суми от касата става само срещу надлежно подписани от клиента и банков служител документи (вносна бележка и нареждане-разписка). Съгласно чл. 49, изм. с Протокол 14/15.06.2017 г., удостоверяването на самоличността на клиент или негов пълномощник става от служител обслужване на клиенти. Служителят, изпълняващ функцията на касиер, изплаща суми след извършена проверка на реквизитите в документа и срещу представен документ за самоличност, подписва и полага печат върху нареждането разписка. При различия документът се връща за съставяне на нов.“ В този смисъл, неправилно е прието от СГС, че според Правилата за касова дейност получаването и изплащането на суми от касата става само срещу надлежно подписани от клиента и банков служител документи. Касиерът също има задължение да провери самоличността на лицето, на което ще изплаща пари. Видно от показанията на свидетелите обаче касиерът в клона, в който те работят, в периода 2017-2018 г. не е проверявал самоличността на лицето, на което изплаща суми. Независимо от това, основателно е приетото от СГС, че този довод на ответницата е неоснователен предвид нормата на чл. 53 ЗЗД и правото на избор на увредения от кого да претендира обезщетение за вредите.

През периода 07.03.2017 г. – 05.09.2018 г. ответницата, в качеството ѝ на „главен експерт фронт офис“ и „главен експерт бек офис“ е разполагала с права за извършване и осчетоводяване на всякакви платежни операции, независимо от стойността им, и без необходимостта тези операции да бъдат потвърждавани от втори служител на банковия клон. Доводите на ответницата относно подписването на контролния лист са неоснователни, тъй като както е изяснено от свидетелите и според Правилата за касова дейност подписването на контролния лист става в края на деня и има за цел да установи евентуални несъответствия в операциите, сумите и наличността в касата, но няма отношение към процеса на идентификация на клиентите.

Доводите на процесуалния представител на ответницата, че не може да се търси деликтна отговорност от служител са неоснователни, тъй като именно такава хипотеза урежда чл. 203: вреда, причинена на работодател в три случая – умисъл/престъпление/не при или по повод изпълнение на служебните задължения. Деликтната отговорност е общ институт на гражданското право, приложим към различни правоотношения, който е уреден в ЗЗД. Тогава, когато с оглед страните по правоотношението или негови специфики законът предвижда отлика в начина на възникване, обема и реализацията на отговорността, в съответния нормативен акт се урежда специална регламентация. В тази връзка Кодексът на труда предвижда диференциран режим по отношение на отговорността на работника спрямо работодателя за нанесени на последния вреди, досежно нейния обем и начин на реализация. Критерии за това са начинът за нанасяне на вредите и субективното отношение на работника към това нанасяне. Тогава, когато вредите са нанесени не при или по повод изпълнение на трудовите задължения, както и тогава, когато това е станало умишлено, отговорността, съгласно чл. 203, ал. 2 КТ вр. чл. 45, ал. 1 ЗЗД, е пълна – за всички преки и непосредствени

вреди, като тя се реализира по съдебен ред – чл. 211 КТ. Когато вредите са нанесени от работника при или по повод изпълнение на трудовите му задължения и, по аргумент от противното на чл. 203, ал. 2 КТ, това е станало поради небрежност, отговорността му е ограничена до размера на нанесените вреди, но не повече от уговореното месечно трудово възнаграждение. За реализиране на ограничената имуществена отговорност законодателят е предвидил специален ред – чл. 210 КТ.

Недоказан остава обаче умисълът на ответницата за причиняване на вредата, независимо че по делото са изяснени какви са били трудовите задължения на ответницата, включващи предварителна проверка на идентичността на титуляря на сметката, в случая едноличен търговец, в Търговския Регистър, чрез проверка на оригиналния документ за самоличност, включително и в сайта на МВР при теглене на суми в брой и съответствието между титуляря по сметката, респективно оправомощеното от него лице, и наредителя на платежната операция. Доказано е също, че тези свои задължения ответницата не е изпълнила при осчетоводяването на процесните платежни операции, но не и умисълът.

В гражданското право терминът „вина“ има широко съдържание. Той включва както небрежността (която не е психическо отношение), така и умисъла. Чл. 45. ал. 2 ЗЗД урежда презумпция за вина в областта на деликтната отговорност, но не всяка вина, а само небрежността се предполага. (Калайджиев, А. Облигационно право, С, 2001 стр. 372-373). Умишлената вина е психическо отношение на дееца към неговото противоправно поведение и последиците от това поведение. Умишлено действа този, който: 1. Съзнава, че поведението му не е съобразено с модела на дължимата грижа и е противоправно; 2. Конкретно предвижда възможността това негово поведение да причини засягане на блага, защитени от правния ред като обекти на абсолютни субективни права в случай на деликтна отговорност; 3. Съзнава, че съществува начин този противоправен резултат да бъде избегнат; 4. Понеже желае или допуска причиняването на противоправния резултат, следва избраното поведение и не прави нищо за предотвратяване на противоправния резултат. Не е необходимо психическото отношение, изразено в предвиждане, желание или допускане да се простира по-далеч от противоправния резултат и да обхваща и неговите последици – вредите. С причиняването на противоправния резултат правонарушението е завършено. Вредите не обосновават, а само определят размера на една вече обоснована от правонарушението гражданска отговорност (Траян Конов, „Подбрани съчинения“, С, 2010 г. стр. 152).

Формата на вината – „умисъл“ или „непредпазливост“ задължително се изследва при определяне на отговорността на работника или служителя за имуществени вреди, причинени при изпълнение на възложената му трудова функция, като съдът се ръководи от разпоредбата на чл. 11 от НК. В тази насока е правната доктрина конкретно в областта на трудовото право (Коментар на Кодекса на труда, В. Мръчков).

В своето решение 870/24.02.2011 г. по гр.д. 137/2010 г. IV г.о. на ВКС изрично приема, че относно формата на вината при твърдение за умишлено причиняване на вреда на работодател следва да се съобразят чл. 10 и чл. 11, ал.1-3 НК.

Банката не е направила опит да докаже психическото отношение на бившия си служител към деянията и техните последици, въпреки че с доклада по делото изрично е указано, че следва да докаже умишлените противоправни действия на ответника, настъпилите от тях вреди и причинно-следствената връзка между деянието и вредите. Разпитаните по делото служители описват процеса на осчетоводяване и изплащане на сумите, но не и конкретното психическо отношение на бившия си колега към този процес и причиняването на вредите на работодателя. Представени са множество писмени доказателства, от които се изясняват детайлно задълженията на ответницата, но не и умишленото им неизпълнение по начина, изискван от закона и съдебната практика и доктрина. Вярно е, както посочва СГС в обжалваното решение, че дали е налице умисъл в неговите две разновидности – пряк или евентуален, или се касае до непредпазливост – съзнавана или несъзнавана, се определя от обективните обстоятелства, но по настоящото дело няма обективно обстоятелство, което да доказва наличието на умисъл.

Поради недоказването на обстоятелство, за тежестта за което носи банката, искът следва да бъде отхвърлен изцяло. Съдът не дължи присъждане на обезщетение в ограничения по чл. 206, ал. 1 КТ размер, тъй като законодателят е предвидил специфичен ред по чл. 210, ал. 5 вр. ал. 1 КТ за това с издаване на заповед за определяне на основанието и размера на отговорността на работника и инициране на заповедно производство въз основа на същата, за което по делото няма данни да е сторено.

Изводите на двете инстанции не съвпадат, поради което обжалваното решение следва да бъде отменено и вместо него да бъде постановено отхвърлително решение по чл. 203, ал. 2, предложение първо КТ вр. чл. 45 ЗЗД

Предвид изхода на спора на ответницата се дължат разноски за държавна такса за въззивната инстанция в размер на 3110,57 лева

С тези мотиви, Апелативен съд – София, 1 състав

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение 1244 от 27.05.2022 г. по гр.д. 14516/2021 г. Софийски градски съд, Първо ГО 10 състав и вместо него:

ОТХВЪРЛЯ иска на "ИНТЕРНЕТЪНЪЛ АСЕТ БАНК" АД, ЕИК: 000694329 срещу Р. А. Ч., ЕГН:***** с правно основание чл.203, ал. 2, предложение първо КТ, вр. чл.45 ЗЗД за заплащане на сумата от 155529,48 лв., представляваща обезщетение за имуществени вреди от неразрешени платежни операции в периода 16.08.2017 г. – 05.09.2018 г., извършени при умишлено неизпълнение на вменените с трудов договор задължения, за които ищецът е осъден да възстанови на титуляря на сметката съгласно решение № 1313/17.07.2019 г. на СГС по т.д. №2479/2018 г. решение 1235/15.06.2020 на САС по т.д. №895/2020 г., заедно със законната лихва върху главницата , както следва: за сумата от 16268,77 лв., считано от 27.05.2020 г. до окончателното плащане и за сумата от 139260,71 лв., считано от 22.01.2021 г.

ОСЪЖДА "ИНТЕРНЕТЪНЪЛ АСЕТ БАНК" АД да заплати на Р. А. Ч. на основание чл. 78, ал. 3 ГПК разноски за държавна такса за въззивната инстанция в размер на 3110,57 лева.

РЕШЕНИЕТО може да се обжалва в едномесечен срок от връчването му на страните пред ВКС по реда на чл.280 от ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____